Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 2ας Απριλίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στην απασχόληση και την εργασία – Οδηγία 2000/78/ΕΚ – Απαγόρευση κάθε δυσμενούς διακρίσεως λόγω ηλικίας – Δημόσια πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος – Όροι συμμετοχής – Αποκλεισμός των συνταξιούχων του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα»

Στην υπόθεση C-670/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο Σαρδηνίας, Ιταλία) με απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Οκτωβρίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

CO

κατά

Comune di Gesturi,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. S. Rossi, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský και F. Biltgen (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Νοεμβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο CO, εκπροσωπούμενος από τους G. L. Machiavelli, F. Cocco Ortu και M. Tronci, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους M. Santoro και A. Jacoangeli, avvocati dello Stato,

– η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Ε.-Μ. Μαμούνα,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον B.-R. Killmann και την C. Valero,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 1 και 2 της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του CO και του Comune di Gesturi (Δήμου Gesturi, Ιταλία) σχετικά με πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την εκπόνηση μελέτης και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, η οποία αποκλείει τη συμμετοχή των συνταξιούχων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά το άρθρο της 1, «[σ]κοπός της [...] οδηγίας [2000/78] είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη».

4 Το άρθρο 2 της ως άνω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο,

β) συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να προκαλέσει μειονεκτική μεταχείριση ενός προσώπου μιας ορισμένης θρησκείας ή πεποιθήσεων, με μια ορισμένη ειδική ανάγκη, μιας ορισμένης ηλικίας, ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε σχέση με άλλα άτομα εκτός εάν,
   i) η εν λόγω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία [...]

[...]».

5 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην [Ευρωπαϊκή Ένωση], η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, συμπεριλαμβανομένων των προαγωγών,

[…]

γ) τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών,

[…]».

6 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Κατά παρέκκλιση του άρθρου 2 παράγραφοι 1 και 2, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, δεν συνιστά διάκριση όταν, λόγω της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου διεξάγονται αυτές, ένα τέτοιο χαρακτηριστικό αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, εφόσον ο στόχος είναι θεμιτός και η προϋπόθεση είναι ανάλογη.»

7 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2000/78, το οποίο τιτλοφορείται «Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) τον καθορισμό ελάχιστων όρων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση,

γ) τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.»

Το εθνικό δίκαιο

8 Το άρθρο 5, παράγραφος 9, της decreto-legge 6 luglio 2012, n. 95, convertito con modificazioni dalla legge 7 agosto 2012, n. 135 [πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95, της 6ης Ιουλίου 2012, η οποία κυρώθηκε, κατόπιν τροποποιήσεων, με τον νόμο 135, της 7ης Αυγούστου 2012 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 156, της 6ης Ιουλίου 2012)], όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 6 της decreto-legge 24 guigno 2014, n. 90, convertito dalla legge 11 agosto 2014, n. 114 [πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 90, της 24ης Ιουνίου 2014, η οποία κυρώθηκε με τον νόμο 114, της 11ης Αυγούστου 2014 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 190, της 18ης Αυγούστου 2014)] (στο εξής: πράξη νομοθετικού περιεχομένου 95/2012), ρυθμίζει την εκ μέρους των δημόσιων αρχών ανάθεση της εκπονήσεως μελετών και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, απαγορεύοντας στις εν λόγω δημόσιες αρχές, μεταξύ άλλων, να αναθέτουν την εκτέλεση τέτοιων καθηκόντων σε συνταξιούχους του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα. Απαγορεύεται, επίσης, στις εν λόγω δημόσιες αρχές να προσφέρουν στους ως άνω συνταξιούχους διευθυντικές ή διαχειριστικές θέσεις ή θέσεις στα όργανα διοίκησης των εν λόγω δημόσιων αρχών, καθώς και των επιχειρήσεων και εταιριών που ελέγχονται από τις αρχές αυτές, με εξαίρεση τα καθήκοντα του μέλους των διοικητικών συμβουλίων των επιχειρήσεων που ανήκουν σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως και του απλού ή του τακτικού μέλους των αιρετών οργάνων ορισμένων επιχειρήσεων. Ωστόσο, τους επιτρέπεται να προσφέρουν τέτοιου είδους θέσεις, καθήκοντα και δυνατότητες συνεργασίας στους ως άνω συνταξιούχους εφόσον ασκούνται αφιλοκερδώς. Επιπλέον, έχει διευκρινισθεί, όσον αφορά τις διευθυντικές και διαχειριστικές θέσεις, και υπό την επιφύλαξη του αφιλοκερδούς χαρακτήρα τους, ότι η διάρκεια των σχετικών θητειών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος, χωρίς δυνατότητα παρατάσεως ούτε ανανεώσεως, στον ίδιο δημόσιο φορέα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Στις 28 Δεκεμβρίου 2017, ο Δήμος Gesturi δημοσίευσε πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την ανάθεση της εκπονήσεως μελέτης και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το δημοτικό κέντρο ανακυκλώσεως.

10 Όσον αφορά τους όρους συμμετοχής, η εν λόγω πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος περιείχε μια ρήτρα που απαιτούσε από τους υποψηφίους να πληρούν τους ακόλουθους όρους: «Πτυχίο γενικής ιατρικής και χειρουργικής – Εξειδίκευση στην υγιεινή – Αποδεδειγμένη διοικητική πείρα στη Servizio Sanitario Nazionale [Εθνική υπηρεσία υγείας, Ιταλία] τουλάχιστον πέντε ετών – Να μην είναι συνταξιούχος υπάλληλος του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα».

11 Μολονότι ο CO πληρούσε όλες τις επαγγελματικές προϋποθέσεις που διαλαμβάνονται στην εν λόγω πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος, εντούτοις, δεν επετράπη σ' αυτόν να μετάσχει στη διαδικασία λόγω του ότι είναι συνταξιούχος του δημόσιου τομέα.

12 Ο CO, εκτιμώντας ότι η ρήτρα που αποκλείει τους συνταξιούχους από τον κύκλο των υποψηφίων των οποίων η συμμετοχή είναι δυνητικώς επιτρεπτή συνιστά έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας και πρέπει, ως εκ τούτου, να κριθεί παράνομη, και μάλιστα άκυρη, άσκησε προσφυγή κατά της επίμαχης στην κύρια δίκη προσκλήσεως προς εκδήλωση ενδιαφέροντος ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (περιφερειακού διοικητικού πρωτοδικείου Σαρδηνίας, Ιταλία).

13 Με την προσφυγή του, ο προσφεύγων της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι το άρθρο 5, παράγραφος 9, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95/2012, που απαγορεύει στους δημόσιους φορείς να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στους συνταξιούχους του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, πρέπει να παραμείνει ανεφάρμοστο καθόσον είναι αντίθετο προς την οδηγία 2000/78. Επιπλέον, κατά τον προσφεύγοντα της κύριας δίκης, η ως άνω διάταξη

αντιβαίνει στο άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο εν λόγω προσφεύγων υποστηρίζει ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση εισάγει έμμεση δυσμενή διάκριση, η οποία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από κανέναν θεμιτό σκοπό.

14 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης διάταξη του εθνικού δικαίου συμβιβάζεται με τα άρθρα 1 και 2 της οδηγίας 2000/78. Σε περίπτωση κατά την οποία πρόκειται όντως περί έμμεσης δυσμενούς διακρίσεως, το εν λόγω δικαστήριο διατυπώνει αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη πιθανής δικαιολογήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 6 της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, κατά το εν λόγω δικαστήριο, θα ήταν απίθανο η εκπόνηση μελέτης και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, καθήκοντα που παρουσιάζουν ορισμένη περιπλοκότητα και απαιτούν ορισμένη πείρα, να μπορούν να εκτελεσθούν από πρόσωπα που βρίσκονται στην αρχή της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους. Επομένως, κατά το ως άνω δικαστήριο, ένα μέτρο που αποκλείει τους συνταξιούχους από την ανάθεση της εκτελέσεως τέτοιων καθηκόντων είναι απρόσφορο σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος συνίσταται στην προώθηση της ανανεώσεως του προσωπικού με την πρόσληψη νεότερων ατόμων.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο Σαρδηνίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Προσκρούει στην αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων που προβλέπεται στα άρθρα 1 και 2 της οδηγίας [2000/78] η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 9, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου [95/2012], η οποία απαγορεύει στις δημόσιες αρχές να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε συνταξιούχους του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

16 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν η οδηγία 2000/78 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που απαγορεύει στις δημόσιες αρχές να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε συνταξιούχους.

17 Προκαταρκτικώς, όσον αφορά το προβληθέν από τον προσφεύγοντα της κύριας δίκης επιχείρημα ότι το αιτούν δικαστήριο παρέλειψε να αναλύσει το ζήτημα υπό το πρίσμα της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, υπενθυμίζεται ότι εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο επί των Ιταλών υπηκόων όσο και επί των υπηκόων των άλλων κρατών μελών, δεν εμπίπτει, κατά γενικό κανόνα, στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων για τις θεμελιώδεις ελευθερίες που έχουν κατοχυρωθεί με τη Συνθήκη ΛΕΕ παρά μόνον αν εφαρμόζεται σε καταστάσεις που έχουν σχέση με το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (πρβλ. απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, Berlington Hungary κ.λπ., C-98/14, EU:C:2015:386, σκέψη 24, και διάταξη της 4ης Ιουνίου 2019, Pólus Vegas, C-665/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:477, σκέψη 17).

18 Τούτο δεν ισχύει, όμως, εν προκειμένω, δεδομένου ότι όλα τα στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους, ήτοι της Ιταλικής Δημοκρατίας.

19 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, επιβάλλεται να ελεγχθεί εάν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78 και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, εάν εισάγει διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, η οποία μπορεί, ενδεχομένως, να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της εν λόγω οδηγίας.

20 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78, όπως προκύπτει τόσο από τον τίτλο όσο και από το προοίμιο αλλά και από το περιεχόμενο και τον σκοπό της, η οδηγία αυτή επιδιώκει να θεσπίσει γενικό πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλίσει σε όλους την ίση μεταχείριση «στην απασχόληση και την εργασία», προσφέροντάς τους αποτελεσματική προστασία από τις διακρίσεις που βασίζονται σε έναν από τους απαριθμούμενους στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής λόγους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η ηλικία (αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2009, Hütter, C-88/08, EU:C:2009:381, σκέψη 33, και της 12ης Οκτωβρίου 2010, Ingeniørforeningen Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, σκέψη 19).

21 Επιπλέον, όπως προκύπτει, ειδικότερα, από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και γ′, της οδηγίας 2000/78, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που απονέμονται στην Ένωση, «σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων», όσον αφορά, αφενός, «τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση […] συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης», και, αφετέρου, «τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών» (πρβλ. αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2009, Hütter, C-88/08, EU:C:2009:381, σκέψη 34, και της 12ης Ιανουαρίου 2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, σκέψη 32).

22 Μια εθνική ρύθμιση που απαγορεύει, γενικώς, στους δημόσιους φορείς να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε πρόσωπα που προέρχονται τόσο από τον ιδιωτικό τομέα όσο και από τον δημόσιο τομέα για τον λόγο ότι τα πρόσωπα αυτά είναι συνταξιούχοι, συνεπάγεται ότι τα πρόσωπα αυτά αποκλείονται από κάθε είδους πρόσληψη.

23 Επομένως, μια τέτοια ρύθμιση επηρεάζει άμεσα τη διαμόρφωση της σχέσεως εργασίας και, κατά μείζονα λόγο, την εκ μέρους των ενδιαφερομένων άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων και πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ότι θεσπίζει κανόνες σχετικά με τους όρους προσβάσεως στην απασχόληση, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2000/78.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78.

25 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα αν η ως άνω ρύθμιση εισάγει διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, υπενθυμίζεται ότι, κατά την εν λόγω διάταξη, «η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1» της οδηγίας αυτής. Η παράγραφος 2, στοιχείο α′, του άρθρου 2 της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι, για την εφαρμογή της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 2, άμεση διάκριση συντρέχει όταν, για έναν από τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της ίδιας οδηγίας, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο. Βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2000/78, συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να προκαλέσει τη μειονεκτική μεταχείριση ενός προσώπου μιας ορισμένης ηλικίας, σε σχέση με άλλα άτομα.

26 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι, βεβαίως, το άρθρο 5 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95/2012 δεν αφορά άμεσα μια συγκεκριμένη ηλικία. Πράγματι, ο αποκλεισμός από τη συμμετοχή σε προσκλήσεις προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την ανάθεση, από τις δημόσιες αρχές, της εκπονήσεως μελετών και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών ισχύει για όλους τους συνταξιούχους, ακόμη και αν η ηλικία κατά την οποία συνταξιοδοτήθηκαν δεν είναι η ίδια για όλους τους συνταξιούχους αυτούς, δεδομένου ότι η εν λόγω ηλικία μπορεί να κυμαίνεται, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Ιταλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, μεταξύ των 60 και των 75 ετών. Εντούτοις, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση, αναφερόμενη

στη συνταξιοδότηση, στηρίζεται εμμέσως σε ένα κριτήριο που συνδέεται με την ηλικία, δεδομένου ότι η συνταξιοδότηση εξαρτάται από τη συμπλήρωση ορισμένου αριθμού ετών εργασίας και από την προϋπόθεση να έχει συμπληρωθεί ορισμένη ηλικία.

27 Πρέπει να κριθεί ότι εθνική ρύθμιση η οποία απαγορεύει στους συνταξιούχους να μετέχουν σε προσκλήσεις προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την ανάθεση, από τις δημόσιες αρχές, της εκπονήσεως μελετών και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών επιβάλλει στους εν λόγω συνταξιούχους μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει το σύνολο των προσώπων που εξακολουθούν να ασκούν ακόμη επαγγελματική δραστηριότητα.

28 Κατά συνέπεια, μια τέτοια ρύθμιση εισάγει έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας του ενδιαφερομένου, σε αντίθεση, μεταξύ άλλων, προς εκείνη που ήταν επίμαχη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, SCMD (C-262/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:336, σκέψεις 28 και 30), η οποία εφαρμοζόταν σε συνάρτηση με την ιδιότητα ή με την κοινωνικοεπαγγελματική κατηγορία στην οποία ενέπιπτε ο ενδιαφερόμενος σε εθνικό επίπεδο, απαγορεύοντας τη σώρευση της λαμβανομένης συντάξεως με εισόδημα αντλούμενο από επαγγελματική δραστηριότητα.

29 Επομένως, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση συνιστά διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται εμμέσως στην ηλικία, κατά την έννοια των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 1 και του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2000/78.

30 Όσον αφορά, τρίτον, το ζήτημα αν η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της οδηγίας 2000/78, επισημαίνεται ότι η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 6 ορίζει ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό σκοπό, ιδίως δε από θεμιτούς σκοπούς της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

31 Το εν λόγω άρθρο 6 διευκρινίζει επίσης ότι αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει την καθιέρωση ειδικών όρων για την πρόσβαση στην απασχόληση για τους νέους ή τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη.

32 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση έχει ως σκοπό διασφαλισθεί η ανανέωση του προσωπικού με την πρόσληψη νεαρών ατόμων. Επιπλέον, από τις γραπτές παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως προκύπτει ότι το άρθρο 5 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95/2012 επιδιώκει διττό σκοπό, ήτοι, αφενός, τη θέση σε εφαρμογή της αποτελεσματικής αναθεωρήσεως των δημόσιων δαπανών μέσω της μειώσεως των εξόδων λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, χωρίς να θίγεται η ουσία των παρεχομένων στους πολίτες υπηρεσιών, και, αφετέρου, τη διευκόλυνση της ανανεώσεως, από ηλικιακής απόψεως, του προσωπικού των δημόσιων αρχών, διά της ενισχύσεως της προσβάσεως νεότερων ατόμων στη δημοσιοϋπαλληλία.

33 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί, εκ προοιμίου, ότι η ταυτόχρονη επίκληση περισσότερων του ενός σκοπών, οι οποίοι είτε είναι αλληλένδετοι είτε κατατάσσονται με βάση τη βαρύτητα, δεν συνιστά εμπόδιο για την ύπαρξη θεμιτού σκοπού, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 (απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Fuchs και Köhler, C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψεις 44 και 46).

34 Επιπλέον, οι δημοσιονομικής φύσεως λόγοι, μολονότι μπορούν να αποτελούν το έρεισμα των επιλογών κοινωνικής πολιτικής ενός κράτους μέλους και να επηρεάζουν τη φύση ή την έκταση των μέτρων προστασίας της απασχολήσεως τα οποία επιθυμεί να λάβει το κράτος αυτό, δεν μπορούν να συνιστούν εντούτοις, αφ' εαυτών, σκοπό επιδιωκόμενο με την πολιτική αυτή (πρβλ. απόφαση της 20ής Ιουνίου 2013, Giersch κ.λπ., C-20/12, EU:C:2013:411, σκέψη 51).

35 Επομένως, ο σκοπός της αποτελεσματικής μειώσεως των δημόσιων δαπανών, καθόσον το άρθρο 5 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95/2012 περιλαμβάνεται, εντός ενός γενικού οικονομικού πλαισίου, μεταξύ των αναγκαίων μέτρων για τη μείωση των υπερβολικών ελλειμμάτων της ιταλικής δημόσιας διοίκησης και αποσκοπεί, ειδικότερα, στην αποφυγή της σωρεύσεως μισθών και συντάξεων προερχομένων από δημόσιους πόρους, μπορεί να επηρεάσει τη φύση ή την έκταση των μέτρων προστασίας της απασχολήσεως, αλλά δεν μπορεί να συνιστά, αφ' εαυτού, θεμιτό σκοπό.

36 Όσον αφορά τον σκοπό που συνίσταται στη διασφάλιση της ανανεώσεως, από ηλικιακής απόψεως, του εν ενεργεία προσωπικού, υπενθυμίζεται ότι η νομιμότητα ενός τέτοιου σκοπού γενικού συμφέροντος που άπτεται της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης δεν μπορεί ευλόγως να αμφισβητηθεί, δεδομένου ότι ο εν λόγω σκοπός συγκαταλέγεται στους σκοπούς που προβλέπει ρητά το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78 και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, η επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης αποτελεί έναν από τους σκοπούς που επιδιώκει η Ένωση (πρβλ. απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 64).

37 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η προώθηση των προσλήψεων συνιστά αναμφισβήτητα θεμιτό σκοπό κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών ή πολιτικής τους στον τομέα της απασχολήσεως, ειδικά όταν πρόκειται για τη βελτίωση των ευκαιριών εντάξεως ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων στον ενεργό βίο, και ιδίως για τη διευκόλυνση της παροχής στους νέους προσβάσεως στην άσκηση ενός επαγγέλματος (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 65, και της 19ης Ιουλίου 2017, Abercrombie & Fitch Italia, C-143/16, EU:C:2017:566, σκέψη 37).

38 Ειδικότερα, είναι δικαιολογημένη, κατά παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων λόγω ηλικίας, η θέσπιση διαφορετικής μεταχειρίσεως σχετικά με τους όρους προσβάσεως στην απασχόληση, όταν ο επιδιωκόμενος σκοπός συνίσταται στη δημιουργία μιας ισόρροπης ηλικιακής διάρθρωσης μεταξύ νεαρής ηλικίας δημόσιων υπαλλήλων και μεγαλύτερης ηλικίας δημόσιων υπαλλήλων, με σκοπό την παροχή κινήτρων για την πρόσληψη και επαγγελματική προώθηση των νέων (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Fuchs και Köhler, C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψη 50).

39 Κατά συνέπεια, οι σκοποί της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως τους οποίους επιδιώκει η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση πρέπει, κατ' αρχήν, να θεωρηθούν ικανοί να δικαιολογήσουν αντικειμενικά και εύλογα τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας.

40 Επιπροσθέτως, πρέπει να εξακριβωθεί, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78, αν τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη των ως άνω σκοπών είναι «πρόσφορα και αναγκαία».

41 Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν το άρθρο 5 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 95/2012 καθιστά δυνατή την επίτευξη των σκοπών της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως τους οποίους επιδιώκει ο νομοθέτης, χωρίς ωστόσο να θίγει υπέρμετρα τα θεμιτά συμφέροντα των συνταξιούχων, οι οποίοι, εξαιτίας της διατάξεως αυτής, στερούνται της δυνατότητας επαναπροσλήψεως.

42 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όχι μόνον ως προς την επιλογή του συγκεκριμένου επιδιωκόμενου σκοπού, μεταξύ άλλων σκοπών, στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως, αλλά και ως προς τον

καθορισμό των μέσων με τα οποία είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2005, Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, σκέψη 63, και της 16ης Οκτωβρίου 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 68). Ωστόσο, αυτή η εξουσία εκτιμήσεως δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά άνευ αντικειμένου την εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων λόγω ηλικίας (απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2010, Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, σκέψη 33).

43 Επιπλέον, εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να εξισορροπήσουν τα διάφορα εμπλεκόμενα συμφέροντα (απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 71).

44 Πράγματι, η απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων λόγω ηλικίας πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του δικαιώματος προς εργασία που αναγνωρίζεται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Εντεύθεν προκύπτει ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή των ηλικιωμένων εργαζομένων στην επαγγελματική ζωή, άρα και στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή. Η παραμονή των ατόμων αυτών στον ενεργό βίο ευνοεί, μεταξύ άλλων, την ποικιλομορφία στην απασχόληση. Το συμφέρον για την παραμονή των ατόμων αυτών στον ενεργό βίο πρέπει πάντως να σταθμίζεται προς άλλα, ενδεχομένως αντίθετα, συμφέροντα (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Fuchs και Köhler, C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψεις 62 έως 64, και της 5ης Ιουλίου 2012, Hörnfeldt, C-141/11, EU:C:2012:421, σκέψη 37).

45 Επομένως, πρέπει να κριθεί αν ο νομοθέτης, κατά την άσκηση της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως, επιδίωξε να επιτύχει ισορροπία μεταξύ της βουλήσεως να ενισχυθεί η πρόσβαση των νεαρών εργαζομένων στην απασχόληση και του σεβασμού του δικαιώματος των μεγαλύτερης ηλικίας ατόμων να εργαστούν.

46 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος συνίσταται, γενικώς, στη διασφάλιση της ανανεώσεως, από ηλικιακής απόψεως, του ενεργού απασχολούμενου πληθυσμού, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο σκοπός αυτός δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου, δεδομένου ότι μπορεί ευλόγως να μελετηθεί το ενδεχόμενο να μην προσλαμβάνονται συνταξιούχοι, που έχουν ολοκληρώσει τον επαγγελματική τους ζωή και που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, προκειμένου να προωθηθεί η πλήρης απασχόληση του ενεργού πληθυσμού ή η παροχή κινήτρων για την πρόσβαση των νεότερων ατόμων στην αγορά εργασίας.

47 Αντιθέτως, όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, δεν είναι βέβαιο ότι το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρο, το οποίο απαγορεύει στους συνταξιούχους να μετέχουν σε προσκλήσεις προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την ανάθεση της εκπονήσεως μελετών και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, καθιστά πράγματι δυνατή τη βελτίωση των πιθανοτήτων εντάξεως των νεότερων ατόμων στον ενεργό βίο. Πράγματι, δεδομένου ότι η εκπόνηση μελετών και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών μπορεί να παρίσταται σύνθετη και περίπλοκη, ένα μεγαλύτερης ηλικίας άτομο είναι πιθανώς σε καλύτερη θέση, λαμβανομένης υπόψη της πείρας που απέκτησε, να εκπληρώσει την αποστολή που του ανατίθεται. Επομένως, η πρόσληψή του είναι επωφελής τόσο για τη δημόσια αρχή που εξέδωσε την πρόσκληση προς εκδήλωση ενδιαφέροντος όσο και για το γενικό συμφέρον. Μολονότι η ανανέωση, από ηλικιακής απόψεως, του εν ενεργεία προσωπικού μπορεί να επιτευχθεί στην περίπτωση κατά την οποία άτομα που διαθέτουν ήδη ορισμένη πείρα εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για την εκτέλεση τέτοιων καθηκόντων, παρέχοντας επομένως τη δυνατότητα σε νεότερους εργαζομένους, οι οποίοι θα τους διαδεχθούν στη θέση εργασίας που θα αποδεσμεύσουν, να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, πρέπει, ακόμη, τα εν λόγω καθήκοντα εκπονήσεως μελέτης και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών να μην αντιστοιχούν σε μεμονωμένες θέσεις εργασίας, που είναι ορισμένου χρόνου και που δεν παρέχουν καμία δυνατότητα μεταγενέστερης επαγγελματικής εξελίξεως.

48 Επιπλέον, πρέπει να εξακριβωθεί αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης απαγόρευση βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, θίγοντας υπέρμετρα τις θεμιτές αξιώσεις των συνταξιούχων, καθόσον στηρίζεται αποκλειστικά στο κριτήριο της ηλικίας κατά την οποία είναι δυνατή η συνταξιοδότηση και δεν λαμβάνει υπόψη τον εύλογο ή μη χαρακτήρα του ύψους της συντάξεως που δικαιούνται οι ενδιαφερόμενοι κατά το πέρας της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.

49 Η συνεκτίμηση, όμως, του ύψους της συντάξεως που δικαιούνται οι ενδιαφερόμενοι θα ήταν κρίσιμη, δεδομένου ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση επιτρέπει στα άτομα αυτά να κατέχουν διευθυντικές και διαχειριστικές θέσεις για ορισμένο χρόνο και αφιλοκερδώς, σύμφωνα με τους δημοσιονομικής φύσεως λόγους που επικαλείται η Ιταλική Κυβέρνηση παράλληλα με τον σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως, ο οποίος συνίσταται στην ανανέωση, από ηλικιακής απόψεως, του εν ενεργεία προσωπικού.

50 Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο για την εκτίμηση των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πραγματικών περιστατικών και για την ερμηνεία της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, να εξακριβώσει αν η απαγόρευση της συμμετοχής των συνταξιούχων στις προσκλήσεις προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την ανάθεση της εκπονήσεως μελετών και της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών είναι κατάλληλη για τη διασφάλιση της επιτεύξεως του προβαλλόμενου σκοπού και ανταποκρίνεται πράγματι στη μέριμνα για την υλοποίηση του ο εν λόγω σκοπού κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό (πρβλ. αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2009, Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, σκέψη 55, και της 12ης Ιανουαρίου 2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, σκέψη 53).

51 Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στο εν λόγω εθνικό δικαστήριο, ιδίως, να εξακριβώσει μήπως η δυνατότητα προσφοράς διευθυντικών και διαχειριστικών θέσεων που καταλαμβάνονται αφιλοκερδώς συνιστά, στην πραγματικότητα, σκοπό δημοσιονομικής πολιτικής τον οποίο επιδιώκει η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση και ο οποίος αντιφάσκει προς τον σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως που στηρίζεται στην ανανέωση, από ηλικιακής απόψεως, του εν ενεργεία προσωπικού.

52 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2000/78, και ιδίως το άρθρο της 2, παράγραφος 2, το άρθρο της 3, παράγραφος 1, και το άρθρο της 6, παράγραφος 1, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που απαγορεύει στις δημόσιες αρχές να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε συνταξιούχους, στο μέτρο που, αφενός, η ρύθμιση αυτή επιδιώκει θεμιτό σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως και της αγοράς εργασίας και, αφετέρου, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν τούτο πράγματι συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Η οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, και ιδίως το άρθρο της 2, παράγραφος 2, το άρθρο της 3, παράγραφος 1, και το άρθρο της 6, παράγραφος 1, έχει την

έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που απαγορεύει στις δημόσιες αρχές να αναθέτουν την εκπόνηση μελετών και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε συνταξιούχους, στο μέτρο που, αφενός, η ρύθμιση αυτή επιδιώκει θεμιτό σκοπό της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως και της αγοράς εργασίας και, αφετέρου, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν τούτο πράγματι συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης.

(υπογραφές)